

V.a. "Eesti Päevalehe" toimetusele

Teie lugupeetud lehe 17. märtsi k.a. numbris avaldatud Rootsi Eestlaste Esinduse koosoleku kirjelduses refereeritud sõnavõttude ja õpikute kohta vastuvõetud otsuse puhul palun lahkesti lubada ruumi mõnede märkmete esitamiseks.

1960 ilmus kodumaal E. Nurme, E. Raieti ja M. Kindlami toimetatud "Õigekeelsuse sõnaraamat". Sellest ilmus kirjastus "Orto" poolt mõned aastad tagasi ~~minul~~ ^{minul} oleval eksemplaril ei leidu ilmumisaega ega-kohta - kordustrukk ofsett-trükina. Ma olen nim. "Orto" väljaande kasutamisele võtmist meie kodudes ja koolide lõppklassides väsimatult soovitanud, sest "Õigekeelsuse sõnaraamatu" keerdkäikude tundmine ja kasutamisoskus on väga vajalikud meie võõrsil kasvavale noorpõlvele. USA-s on praegu kaalumisel selle muretsemine kõigile koolidele E. Rahvuskomitee summadega. ←

(Esinduse koosoleku otsusest ei ole siiski mulle päris selge, kas nim. õpiku "Orto" väljaanne käib ka keelu alla. Kui ei käi ja sel puhul on ^{aga} pääsjetud ka n.n. printsiibi-küsimusest, siis on hästi. Meie kodudes leidub ^{aga} rohkesti selle kodumaal ilmunud originaal-väljaandeid, mida on ka lastel koolides näha olnud. Vastuvõetud otsuse järele enam ei tohita Eestis ilmunud väljaannet meie koolides kasutada ja õpetajad peavad selle õpilaste käest ära võtma ja nõudma lastevanemalt, et nad muretseksid selle "Orto" väljaande, mis on ju s i s u - l i s e l t täpselt seesama.

Esinduse koosolekul toimunud sõnavõttude referaadist nähtub, et seal on mainitud Astrid Lindgreni "Pipi Pikksukka". Astrid Lindgren on praegu Rootsis kõige loetavam lastekirjanik, kelle teosed on tõlgitud kümnetesse keeltesse ja kelle osa teoseid on illustreerinud eesti kunstnik Ilon Wikland-Pääbo. Mainitud fantastiline lastejutt "Pipi Pikksukk" on nüüd ka kodumaal ilmunud heas eestikeelses tõlkes. Nagu Esinduse koosolekul ka õigesti märgitud, ei tohi nüüd meie lapsed w a b a s m a a i l m a s seda põnevat teost eesti keeles lugeda, veel vähem seda eesti koolis arutada.

Kodumaal on eriti rohkesti ilmunud kirjavara koolieelikuile ja nooremale kooliastmele. Teoste tulvast märgiksin "Punamütsikest", Vennad Grimmide üle maailma tuntud muinasjutte, Fr. R. Kreutzwaldi ja Juhan Kunderi eesti muinasjutte ja August Kitzbergi haruldaselt ilusat lastejuttu "Piibelehe-neitsi", illustreeritud ja heas trükistiilis. Kõik nim. teosed kuulusid juba meie iseseisvuse ajal laste lugemisvarasse, aga Esinduse koosoleku otsuse järele ei tohita nüüd neid siin meie lasteaedades, mänguringides ja koolides lugeda ega arutada.

Ma olen meie avalikkuse tähelepanu aeg-ajalt juhtinud - viimati Norrköpingis - kardetavale tühikule, mis esineb eriti meie teismeliste ikka jõudnud noortele sobiva eestikeelse kirjavara puudumises. Soomes ilmus kümnekond aastat tagasi Merja Otava noorteraamat "Priska-suvest suvesse", mis sai seal esimese auhinna ja kohe suure menu osaliseks - seitse trükiti seitsme aasta jooksul! See on ilmunud ka rootsi keeles. Nim. teos on eriti sobiv tütarlastele 14. - 18. eluaasta vahel. Nüüd on see ka kodumaal ilmunud eestikeelses tõlkes, kuid vastuvõetud otsuse järel ei tohi seda meie noored väljaspool kodumaad oma ema- või isakeeles lugeda.

Need on ainult mõned näidised selle kohta, et kodumaal avaldatakse peale "Õigekeelsuse sõnaraamatu" ka muud kirjavara, mis võiks olla sobiv ja kasulik ka meie noortele võõrsil - lisaks ja täienduseks sellele vähesele, mis me oleme suutnud siin välja anda - nende eesti keele sõnavara laiendamiseks ja üldse suurema huvi äratamiseks e e s t i k e e l s e raamatu vastu. Need, kellel ei ole lapsi või kes oma lastele eesti keelt üldse ei õpeta, neil ei ole aimugi tohutuist raskustest ja probleemidest, mis meie lastevanemail on praegu oma lastele eesti keele õpetamise alal, eriti veel kohtades, kus elatakse hajutatult rootslaste või teiste rahvaste keskel. Mitmekesine ja laste erinevale ^{erale} ~~harjut~~ vastav eestikeelne lugemisvara on üheks heaks vahendiks meie rahvusliku kasvatuses tööväljal kodus, lasteaias ja koolis. Eriti on siin oluline tähtsusega koolieelne ja teismeliste iga. Me peame ka vabanema võhiklikust arusaamast, et 1-2 lasteraamatu abil, olgu need nii head kui tahes, saame küllaldase aluse oma laste eesti keele sõnavarale, huvile ja püsivale harjumusele ka eestikeelse kirjavara lugemiseks. Ka oma koolides peame lugemike käsitlemise kõrval vähemasti ühe eestikeelse teose klassi kohta läbi lugema ja selle sisu refereerima. Ka siin on ilmnenud suur vähesus lastele 7. - 13. eluaasta vahel sobivas ja neile jõukohases eestikeelses kirjavaras, mis on meil senini võõrsil ilmunud.

Samal Esinduse koosolekul vihjatud täiesti õigustatult sellele, et vastuvõetud otsusega on alahinnatud meie õpetajate, kasvatajate ja lastevanemate kindlat poliitilist hoiakut ja nende võimet, selget vahet teha kodumaal toodetava hea ja kurja vahel. Kus, millal ja kelle poolt on eesti koolis kasutatud või soovitatud kasutada kodumaal ilmunud lugemikke või muid õpperaamatuid, mis sisaldavad sealset parteipropagandat, meie kodumaa ajaloo võltsimist või muud sellist?

Praegu ei ole meil momendil otse niipalju probleeme oma kooliõpikute alal - Kanada on andnud ja on andmas märkimisväärselt lisa, mis on teada ülemaailma kõigil, kes töötavad eesti koolipöllul. Meie õpikute küsimus näib

olevat - Teie lugupeetud lehes avaldatud sõnavõttude järgi otsustades - Esinduse koosolekul mingisugusest arusaamatusest või teadmatusest esile kerkinud ja seda seal valgustatud, ilma et oleks kõiki õpikuid lähemalt tuntud või neid koguni nähtudki. Peamiseks probleemiks on praegu - sellele ma vihjasin juba eelpool - vajaliku saate- ja lisamaterjali ja sobivate noorsooraamatute vähesus. Muidugi oleksid kõik, allakirjutanuga eesotsas, väga-väga rõõmsad, kui Rootsi Eestlaste Esindus on tahteline ja suuteline sellel alal appi tulema ja ~~ka~~ hakkab nüüd ise kõiki vajalikke laste- ja noorsooraamatuid kirjastama või annab selle ülesande ühes tõhusa majandusliku toetusega näit. E. Kirjanike Kooperatiivile. Ja küsimus ei ole mitte ühes ega kahes raamatus, vaid terves seerias. Ka peetagu silmas meie tarbijate väga väikest arvu kõigil vanuseastmel, sest meie laste arv kahaneb järjest hirmuäratavalt. Aga seda vähesti peame oma rahvusele päästma, ükskõik missuguse hinna või vaeva eest!

Suurima lugupidamisega

H. Rajamaa